Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n lausunto ulkoasiainvaliokunnalle
Asia: VNS 4/2024 vp Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko
https://www.eduskunta.fi/pdf/VNS+4/2024

Kulttuuri osana kauppa- ja kehityspolitiikkaa

Tiivistelmä: Suomi tukee kulttuurista kestävyyttä omaksi tavoitteekseen YK:n kestävän kehityksen post 2030 -tavoitteistoa. Luovien alojen kasvustrategia kannattaa integroida osaksi Suomen strategista kilpailukykyä lisäävää vienninedistämistä. Kulttuuri on keskeinen osa kestäviä kansainvälisiä suhteita.

Kestävän kehityksen kulttuuritavoite

Tänä syksynä YK:n huippukokouksessa hyväksytyssä tulevaisuusasiakirjassa kulttuuri on noussut otsikkotasolle ja sen merkitys kestävälle kehitykselle on painokkaasti todettu.

Kulttuuripoliittisen selonteon luonnoksen lausuntokierros on vastikään päättynyt, ja yksi sen kiistattomista tavoitteista on se, että kulttuuri toimii kestävän kehityksen muutosvoimana. Kaikki muutos vaatii aina myös kulttuurista muutosta. Kulttuuri, taide ja kulttuuriperintö ovat väkeviä välineitä tulevaisuuden muokkaamisessa. Kaikki muutokset vaativat kulttuurista muutosta.

Luonnollisesti tällä hetkellä YK-politiikassa Suomi on sitoutunut ensisijaisesti olemassa olevien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. Samanaikaisesti keskustellaan jo vuoden 2030 jälkeisestä kestävän kehityksen tavoitteistossa. Suomi on sekä Mondiacultin että Cáceresin julistuksissa hyväksynyt tavoitteen omasta kestävän kehityksen kulttuuritavoitteesta, jonka tarkoitus on sekä lisätä kulttuurialan omaa kestävyyttä että kulttuurin keinoin edistää muiden kestävyystavoitteiden saavuttamista. Olisi tärkeää, että tässä vaiheessa myös ulkoasiainvaliokunta viittaisi tavoitteeseen myönteisesti.

Kulttuuri ja maakuva viennin edistämisen välineenä

Kulttuurivajeen korjaamiseksi Suomen maakuvassa on käynnistetty työ kulttuurin roolin vahvistamiseksi osana maakuvatyötä. Kulttuuri on keskeinen tekijä muutto-, matkailu tai investointipäätöksen takana eli se on olennainen osa viennin edistämistä alasta riippumatta. Lisäksi maakuvan vahvistumisella on suora taloudellinen vaikutus.

Luovien alojen kansainvälinen kasvu strategiseksi tavoitteeksi

Luonnoksessa kulttuuripoliittiseksi selonteoksi todetaan, että tavoitteena on nostaa Suomi pohjoismaiden kärkeen uusien kulttuuri-innovaatioiden ja kansainvälisten läpimurtojen tuottajana. Hallituksen yksi kasvutoimista on luovien alojen kasvustrategia.

Suomessa luovien alojen osuus koko talouden arvonlisäyksestä on laskenut vuodesta 2016 lähtien ja vuonna 2020 se oli ensimmäisen kerran alle 3 prosenttia (2,9%). Tavoitteena on saada arvonlisäysosuus kasvu-uralle ja lähemmäksi verrokkimaiden jopa seitsemää prosenttia. VTT:n mukaan luovien alojen liikevaihto oli vuonna 2022 noin 14 miljardia euroa. Se syntyi pitkälti yli 130 000 pienyrityksen ja yksinyrittäjän verkostoissa.

Luovien alojen yritykset ovat pääasiassa pieniä, mutta niiden kansainvälistymisen potentiaali voi olla suuri – pienille ja keskisuurille yrityksille suunnattua kansainvälistymisen rahoitusta tulee vahvistaa.

Selonteon sivulla 40 todetaan, että "Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on ratkaiseva merkitys työllisyyden ja talouskasvun kannalta, mutta ne ovat rahoituskatveessa."

Suomessa luovien alojen osuus koko talouden arvonlisäyksestä on laskenut vuodesta 2016 lähtien ja vuonna 2020 se oli ensimmäisen kerran alle 3 prosenttia (2,9%). Tavoitteena on saada arvonlisäysosuus kasvu-uralle ja lähemmäksi verrokkimaiden jopa seitsemää prosenttia. Kulttuuri- ja taidealalta TEAM Finland -verkostoon kuuluvat kulttuuri- ja tiedeinstituutit. Luovia aloja koskevaa näkemystä, asiantuntemusta ja toimenpiteitä tulee vahvistaa TF -verkoston kehittämisessä

Kauppapolitiikassa ja viennin edistämisessä sekä TF verkoston strategiatyössä tulisi systemaattisesti huomioida myös luovat alat yhtenä teollisuuden alana. Palvelualojen kasvu on Suomessa jäämässä jälkeen muusta Euroopasta. Aineettoman pääoman hyödyntäminen teollisuudenalasta riippumatta tukee innovaatioiden syntymistä. Tarvitsemme teknologisia ja digitaalisia ratkaisuja, jotka ratkaisevat käyttäjien ja asiakkaiden todellisia ongelmia, ja näiden kehittäminen edellyttää yhteistyötä luovia alojen osaajien kanssa.

Kansainvälisyys on välttämätöntä luovien alojen kasvulle, joten kotimarkkinoiden lisäksi tulee panostaa kulttuurivientiin.

Helsingissä 21.11.

Rosa Meriläinen

pääsihteeri, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry